

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ**

ГОНЧАРЕНКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА

УДК [338.45:67/68]:005.322.4(043.3)

**КОНКУРЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському національному університеті технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України, (м. Київ)

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Ігнатська Ірина Анатоліївна,
Київський національний університет технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України,
Проректор з науково-педагогічної роботи,
завідувач кафедри менеджменту сфери послуг.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Савіна Галина Григорівна,
Херсонський національний технічний університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри менеджменту та маркетингу

кандидат економічних наук, доцент
Гарафонов Оля Іванівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться «28» травня 2014 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.26.102.05 Київського національного університету технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України за адресою: 01011, м. Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2, І корпус, 3-й поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Київського національного університету технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України за адресою: 01011 м. Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2.

Автореферат розісланий «25» квітня 2014 р.

Вчений секретар
Спеціалізованої вченої ради

О. Ю. Чубукова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах посилення світової конкуренції та стрімкого економічного зростання окремих держав ключову роль у збереженні та підвищенні позицій країни відіграє її промисловий розвиток. Активна діяльність промислового підприємства на ринку обумовлює виконання оцінки конкурентного середовища та пошук нових шляхів зміцнення конкурентного потенціалу підприємства.

Стратегія розвитку промислового виробництва в Україні обумовлює необхідність проведення економічних досліджень, спрямованих на виявлення умов і факторів зростання конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та підвищення їх конкурентного потенціалу. Успішне функціонування підприємства легкої промисловості в конкурентному середовищі забезпечить підвищення його ринкової стійкості. Досягнення максимальної ефективності в довгостроковому періоді діяльності свідчатиме про успішну реалізацію конкурентного потенціалу, оцінка якого, у свою чергу, дозволить оперативно визначати внутрішні можливості, виявити резерви і розробити стратегії розвитку з метою підвищення ефективності стратегічного управління та діяльності підприємства в цілому.

Теоретичним та практичним аспектам розробки систем стратегічного управління, формуванню та розвитку конкурентного потенціалу промислового підприємства присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених: Абалкіна Л.І., Архангельського В.М., Бережнова Г.В., Воронкова Д.К., Гарафонові О.І., Градова А.П., Ігнат'євої І.А., Краснокутської Н.С., Мерзлікіна Г.С., Репіної І.М., Савіної Г.Г., Федоніна О.С., Шершньової З.Є. Питання методології оцінки конкурентного потенціалу розглядалися в працях науковців: Азоєва Г.Л., Ансоффа І., Градова А.П., Демінга У., Долинської М.Г., Ланкова А.В., Парфьонова А.Ф., Портера М., Рохчіна В.Є., Таранухи Ю.В., Фатхутдінова Р.А., Шухарта У.

Проте, проблеми формування конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління на підприємствах легкої промисловості залишилися поза уваги науковців. Звідси, ці проблеми потребують поглибленого дослідження, особливо за умов переходу вітчизняної економіки на модель інноваційно-інвестиційного розвитку.

Недостатня наукова розробленість досліджуваної проблеми, а також стратегічна значимість і пріоритетність легкої промисловості в рамках промислового розвитку країни визначають актуальність і практичну вагомість даного дисертаційного дослідження, зумовленого необхідністю вирішення проблеми ефективного управління конкурентним потенціалом на підприємствах легкої промисловості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до планів держбюджетних науково-дослідних робіт кафедри менеджменту сфери послуг факультету економіки та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну за темою: «Формування адаптивної системи забезпечення енергоефективності функціонування суб'єктів господарювання реального сектору економіки України» (№ державної реєстрації 0110U002510). Особисто автором, проаналізовано масштаби розвиненості стратегічного потенціалу суб'єктів господарювання в системі забезпечення енергоефективності промислового виробництва.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретичних і методичних засад та розробленні практичних пропозицій щодо формування конкурентного потенціалу у системі стратегічного управління промисловими підприємствами, спрямованого на підвищення ефективності господарської діяльності та конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості.

Досягнення зазначеної мети передбачає виконання таких завдань:

визначити категоріальну сутність, зміст, склад і структуру конкурентного потенціалу підприємств;

провести аналіз системи стратегічного управління промисловим підприємством та визначити роль і особливості впливу конкурентного потенціалу на ефективність діяльності підприємств легкої промисловості;

удосконалити науково-методичні підходи до комплексної оцінки конкурентного потенціалу промислових підприємств;

сформувати теоретичні та методичні основи побудови взаємовідносин між системами стратегічного управління підприємством і системою формування конкурентного потенціалу промислового підприємства;

дослідити особливості зміни структури конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості;

проаналізувати особливості формування конкурентного середовища підприємств легкої промисловості в Україні;

обґрунтувати систему стратегічного управління підприємствами легкої промисловості на основі формування конкурентного потенціалу підприємства;

вдосконалити науково-методичні підходи щодо інформаційного забезпечення діагностування конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості.

Об'єктом дослідження є процеси формування та забезпечення конкурентного потенціалу на підприємствах легкої промисловості в сучасних ринкових умовах.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають з приводу формування та ефективного використання конкурентного потенціалу як фактора стратегічного розвитку підприємств легкої промисловості.

Методи дослідження. Методичною основою дослідження є об'єктивні економічні закони розвитку промислового виробництва й теорії управління, які висвітлено в працях вітчизняних і зарубіжних науковців з проблем поведінки менеджерів в невизначених умовах, управління змінами та прийняття рішень. В процесі проведення досліджень використано наступні методи: структурно-логічного та семантичного аналізу, загальнонаукові прийоми аналізу і синтезу (при побудові логіки і структури дисертаційної роботи, уточненні сутності, змісту та логіки взаємозв'язку вихідних категоріальних понять); комплексно-цільовий і системний (для уточнення сутності категорій, виділення складових конкурентного потенціалу); статистичного і техніко-економічного аналізу (при аналізі середовища діяльності підприємств легкої промисловості в Україні, діагностиці економічного, фінансового стану підприємств легкої промисловості); метод експертних оцінок (для обґрунтування вагомості факторів при обчисленні рівня конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості); економіко-математичні та експертних оцінок (при формуванні методичних засад оцінювання конкурентного потенціалу

на підприємствах легкої промисловості); економетричні методи: найменших квадратів (при побудові лінійних та мультиплікаційних трендів); економічного аналізу, прогностичний та діагностичний (для згрупування, порівняння, узагальнення економічних показників оцінки конкурентного потенціалу підприємства); порівняльний; логічний методи (при визначенні сутності та функцій розвитку економічних явищ); системного аналізу та графічний (для наочного представлення результатів оцінки конкурентного потенціалу на підприємствах легкої промисловості).

Інформаційною базою дисертації є нормативні та законодавчі акти України, матеріали Державного комітету статистики України, постанови комітетів Верховної Ради України, що регламентують підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання, офіційні статистичні матеріали, дані звітності підприємств легкої промисловості, інших промислових підприємств, теоретичні і методичні розробки вчених, результати проведених автором наукових досліджень, матеріали науково-практичних конференцій, ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні та розробленні науково-практичних положень щодо формування конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління промисловими підприємствами. А саме:

уперше:

встановлені та узагальнені фактори організаційно-економічної системи впливу на процес формування конкурентного потенціалу підприємства, яка полягає у циклічності, взаємній залежності та обумовленості фаз його формування, розвитку і використання, що дозволяє, на підставі визначення необхідних та достатніх умов оптимальної взаємодії структурних елементів конкурентного потенціалу підприємства, суттєво розвинути наукові положення теорії ефективності господарської діяльності промислових підприємств;

удосконалено:

науково-методичний підхід до визначення конкурентної позиції підприємства, який, на відміну від існуючого, базується на врахуванні трьох рівнів економічної системи: конкурентний фон (макрорівень), конкурентне поле (мезорівень), конкурентні переваги (мікрорівень), що дозволяє здійснити перехід від аналізу конкурентного потенціалу до розробки конкурентної стратегії промислового підприємства;

методичні підходи виявлення та аналізу факторів впливу на формування конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості, які базуються на обґрунтуванні системи показників рівня конкурентного потенціалу за структурними складовими конкурентного потенціалу промислового підприємства, що дає можливість діагностувати ефективність діяльності промислових підприємств в умовах кризи;

принципи і методи встановлення та дослідження взаємозв'язків підсистем конкурентного потенціалу промислового підприємства з елементами системи стратегічного управління, які, на відміну від існуючих, дозволяють враховувати єдність та протиріччя критеріїв ефективності управління промислового підприємства;

дістало подальшого розвитку:

теоретичні положення визначення сутності поняття конкурентний потенціал підприємства як системи взаємоузгоджених ресурсів, можливостей та ключових компетенцій, функціонування якої базується на ефективній реалізації стратегічних змін, досягненні стратегічних цілей з метою формування конкурентного стану (статусу), створення та підтримки конкурентних переваг підприємства на ринку;

науково-методичні засади прогнозування ефективності впровадження управлінських інструментів формування інформаційно-аналітичної підтримки стратегічних рішень, які базуються на інтеграції складових конкурентного потенціалу промислового підприємства та дають можливість підвищити обґрунтованість управлінських рішень підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що наукові положення дисертації доведені до рівня конкретних заходів і практичних рекомендацій, які сприятимуть створенню безперервно діючої системи моніторингу рівня конкурентного потенціалу і використані на ДП «Каштан», ПАТ «Володарка», ЗАТ фірма «Арсанія» (довідки № 26/04-С від 26.04.2013 р.; № 18 від 25.02.2013 р.; №4/18 від 18.03.2013 р.).

Теоретичні розробки використані у методичному забезпеченні навчального процесу Київського національного університету технологій та дизайну при проведенні лекційних занять, розробці практичних ситуаційних вправ та методичних рекомендацій для виконання самостійної роботи студентів (довідка №154/34 від 29.05.2013р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі результати, що викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором особисто і у сукупності вирішують важливе науково-прикладне завдання – виявлення шляхів підвищення ефективності господарської діяльності та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств легкої промисловості. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано тільки ті ідеї та положення, котрі є результатом особистої роботи здобувача і становлять індивідуальний внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, методичні та практичні результати дисертаційного дослідження оприлюднено на дев'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та двох міжнародних семінарах, зокрема: Міжнародний науково-практичний семінар «Сучасні проблеми управління підприємствами в умовах глобалізації та інтернаціоналізації» (м.Прага – м.Херсон, 3–9 квітня 2011р.), 2nd International workshop «Problems of Business and Education Development in West and East European Countries» (Budapest-Kyiv, 22-24.04.2012), XIII міжнародна науково-практична конференція «Теорія і практика сучасної економіки» (м.Черкаси, 10.10.2012р.), VIII міжнародна науково-практична конференція «Дослідження та оптимізація економічних процесів» (ОПТИМУМ-2012), (м.Харків, 5-7.12.2012р.), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Перспективні питання економіки та управління» (м. Дніпропетровськ, 8-9.04.2013р.), Міжнародна науково-практична конференція «Формування та використання виробничого потенціалу економіки країн СНД та ЄС» (м. Черкаси, 15.05.2013р.), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

«Перспективи розвитку економіки в умовах глобальної кризи» (м.Дніпропетровськ, 13.06.2013р.), Міжнародна науково-практична конференція «Економічний розвиток: теорія методологія, практика» (м. Будапешт- м.Валенсія - м.Київ, 26-30.10.2013р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Управлінські інновації: теорія та практика» (м. Тернопіль, 10-11.05.2011р.), XI Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Наукові розробки молоді на сучасному етапі» (м. Київ, 19-20.04.2012р.), XII Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Наукові розробки молоді на сучасному етапі» (м. Київ, 25-26.04.2013р.)

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковані у 21 науковій публікації, з них 7 статей у фахових виданнях (з них 6 одноосібних). У зарубіжних виданнях опубліковано 3 статті, з яких 1 стаття в журналі, зареєстрованому у наукометричній базі даних. Загальний обсяг публікацій 4,97 д.а., з яких особисто автору належить 3,6 д.а.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел (185 найменувань), додатків (53 стор.). Основний обсяг дисертації становить 176 сторінок комп'ютерного тексту, в тому числі 45 таблиць та 25 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, окреслено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету і завдання дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, вміщено інформацію щодо апробації результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі **«Теоретичні основи формування конкурентного потенціалу підприємства»** розглянуто сутність, зміст та логіку взаємозв'язку вихідних категоріальних понять, склад і структуру конкурентного потенціалу підприємств; упорядковано понятійний апарат та конкретизовано дефініції: «конкурентний потенціал» підприємств легкої промисловості та його складові: фінансовий потенціал, виробничий потенціал, кадровий потенціал, управлінський потенціал, маркетинговий потенціал, інноваційний потенціал, енергетичний потенціал, екологічний потенціал; проаналізовано процес управління конкурентним потенціалом у відповідності до життєвого циклу підприємства із обґрунтуванням його місця і ролі у підвищенні ефективності функціонування підприємств легкої промисловості. Також узагальнено та систематизовано ті аспекти розвитку підприємств, що стосуються пізнання предмету дослідження, виокремлено особливості формування конкурентним потенціалом в системі стратегічного управління.

Доведено, що визначаючи стадії життєвого циклу промислового підприємства, важливо враховувати повний спектр параметрів різних функціональних підсистем його діяльності, які чинять суттєвий вплив на функціонування підприємства. Діагностування стадії життєвого циклу підприємства доцільно здійснювати за інтегральним показником, що акумулює в собі динаміку змін факторів ризику, грошових потоків, якісних змін у системі підприємства.

В роботі проаналізовано еволюцію розвитку категорії «потенціал» в економічному аспекті: «економічний потенціал», «підприємницький потенціал», «потенціал змін», «стратегічний потенціал», «конкурентний потенціал» (рис.1).

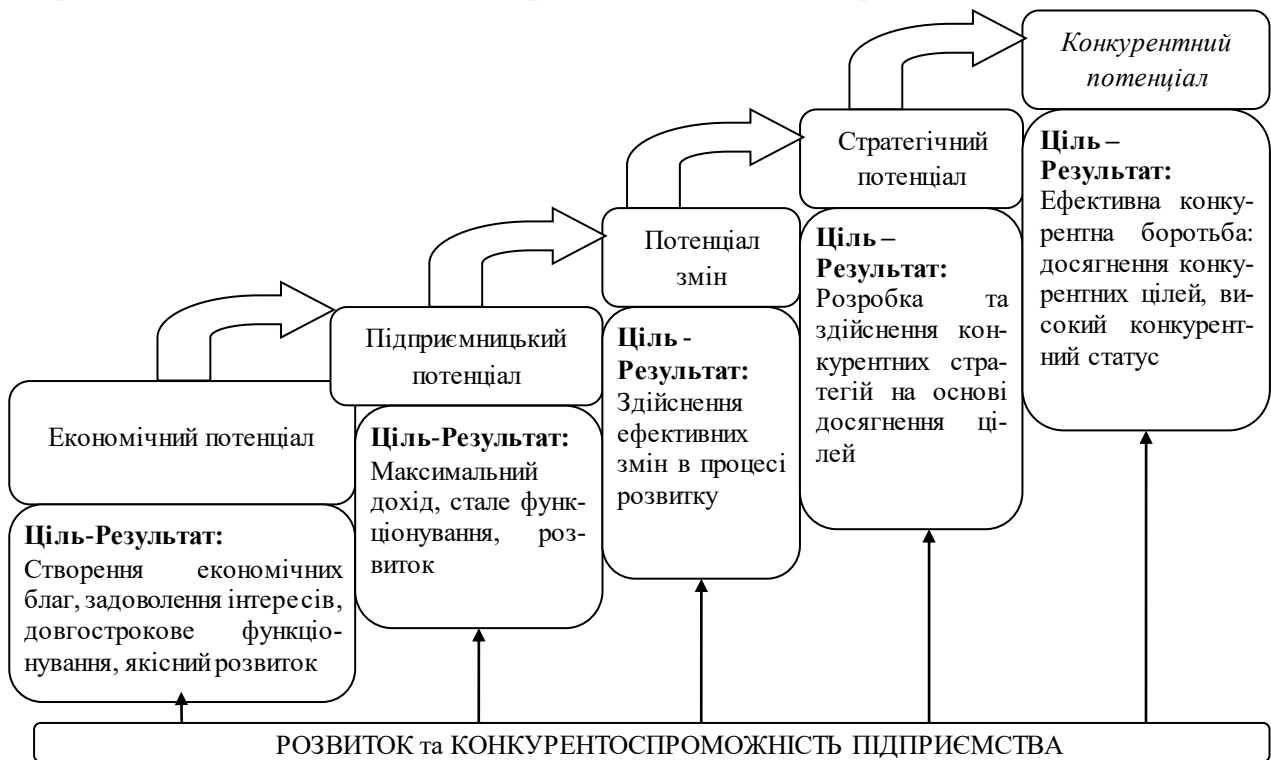

Рис. 1. Еволюція розвитку поняття «конкурентний потенціал підприємства» (авторська розробка)

Це дозволило сформулювати авторське визначення конкурентного потенціалу підприємства, під яким запропоновано розуміти систему взаємоузгоджених ресурсів, можливостей та ключових компетенцій, функціонування якої базується на ефективній реалізації стратегічних змін, досягнення стратегічних цілей з метою формування конкурентного стану (статусу), створення та підтримки конкурентних переваг підприємства на ринку.

Виявлено, що характерними ознаками конкурентного потенціалу підприємства є його цілісність як прояв системності, взаємозамінність та збалансованість його елементів. Структуризація конкурентного потенціалу підприємства, яка розкриває його побудову, елементний склад, принцип формування та розвитку, проведена за складовими: маркетинговий, виробничий, фінансовий, кадровий, інноваційний, енергетичний, екологічний, управлінський потенціали.

Особливості зв'язків у конкурентному потенціалі проявляються через організовану структуру, яка представляє всі види ресурсів з точки зору їх самоорганізації та використання. Інтегративний характер властивостей конкурентного потенціалу обумовлює такі функції, як продуктивність та ефективність. Оцінка ступеня розвитку конкурентного потенціалу, тобто оцінка можливостей підприємства в динаміці, розглянута в аспекті життєвого циклу конкурентного потенціалу підприємства. Дослідження процесів трансформації конкурентного потенціалу в управлінні життєвим циклом підприємства показало, що кількісна та якісна зміна властивостей конкурентного потенціалу веде до переходу підприємства від однієї стадії життєвого циклу до іншої.

Дослідження умов функціонування підприємств легкої промисловості доводить необхідність вивчення конкурентного середовища, визначення конкурентних переваг, конкурентного потенціалу підприємств. Засобом ефективного здійснення цих процесів на підприємствах легкої промисловості є запропонований організаційно-економічний механізм забезпечення управління конкурентним потенціалом підприємства.

В основу управління конкурентним потенціалом підприємства покладено принципи системного підходу, тому потенціал підприємств легкої промисловості розглядається як відкрита система, що має входи і виходи, а також складається з керуючої та керованої підсистем, що тісно взаємодіють, оскільки є органічно взаємопов'язаними (рис. 2). Керуюча підсистема містить ті складові елементи, які забезпечують процес управління промисловим підприємством. До складу керованої підсистеми віднесені елементи, які забезпечують безпосередній процес виробничої, господарської, комерційної та інших видів діяльності промислових підприємств.

Визначаючи засоби управління конкурентним потенціалом підприємства, доцільно враховувати усі внутрішні процеси та об'єкти управління підприємством (внутрішнє середовище). Врахування елементів внутрішнього середовища здійснено за рівнями: стратегічним, тактичним та оперативним.

Одним з головних завдань забезпечення конкурентоспроможності підприємства є виявлення, систематизація та аналіз усіх елементів, які є системоутворюючими складовими конкурентного потенціалу.

Крім того, суттєве значення має розробка методичних засад визначення кількісних характеристик впливу цих елементів на результати діяльності промислового підприємства та формування на цій основі методологічної бази управління конкурентним потенціалом підприємств легкої промисловості.

При побудові системи управління конкурентним потенціалом враховуються ряд принципів: комплексність, динамічність, відкритість, безперервність, цілеспрямованість, емерджентність, стимулювання, достатність, перевіреність та достовірність інформаційного забезпечення та рівня повноважень, безперервний моніторинг конкурентного потенціалу, який спрямований на підвищення ефективності останнього.

Управління конкурентним потенціалом підприємства розглядається як процес впливу на фактори конкурентоспроможності з метою її підвищення через реалізацію функцій управління: планування, організація, регулювання, контроль, облік, аналіз, стимулювання.

Управління конкурентним потенціалом в системі стратегічного управління забезпечує: 1) визначення структури конкурентного потенціалу; 2) аналіз конкурентних переваг підприємства; 3) проведення діагностування кожного елементу потенціалу за встановленими показниками; 4) визначення синергії елементів та інтегральної оцінки конкурентоспроможності підприємства, з подальшою розробкою та реалізацією стратегії орієнтованої на зміцнення та розвиток конкурентного потенціалу підприємства.

Важливою умовою забезпечення конкурентоспроможності є ефективне стратегічне управління технологіями і інноваціями, що передбачає використання сучасних ринково адаптованих методів управління.

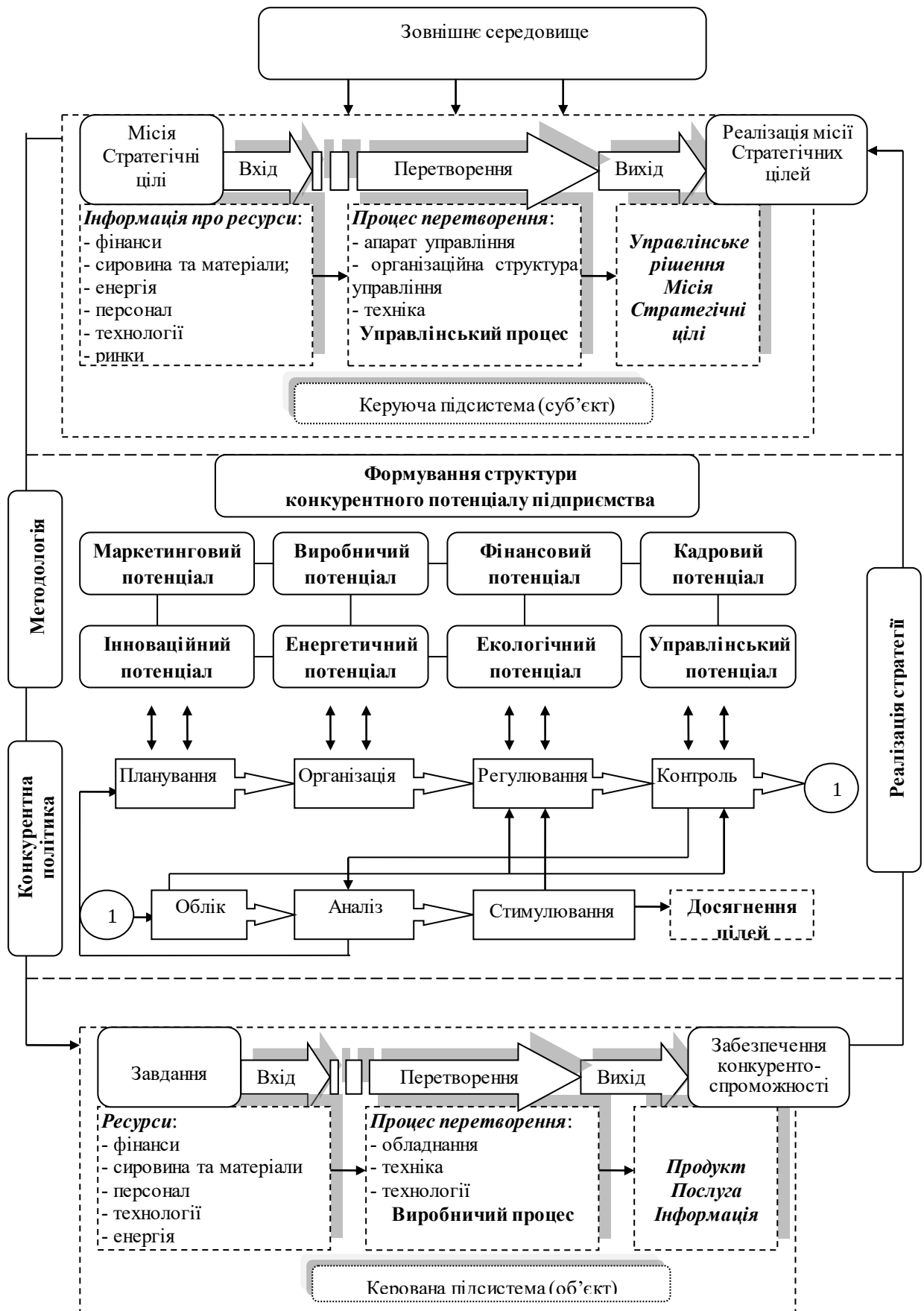

Рис. 2. Конкурентний потенціал в системі стратегічного управління підприємством (авторська розробка)

Система стратегічного управління визначає сукупність наявних ресурсів і можливостей для розробки й реалізації стратегії розвитку конкурентного потенціалу підприємства.

У другому розділі «**Аналіз управління конкурентним потенціалом підприємств легкої промисловості**» досліджено особливості структури конкурентного середовища підприємств легкої промисловості.

Конкурентний потенціал представляє собою досить складне багаторівневе поняття, тому дослідження конкурентного потенціалу здійснюється з позиції поділу конкурентного середовища на два рівня: конкурентного фону й конкурентного поля. Таке структурування конкурентного середовища підприємств легкої промисловості дозволило дати точнішу характеристику складу елементів цієї складної категорії та виявити їх взаємозв'язки. Це також допомогло обґрунтувати ефективність підходів до оцінки позиції підприємства залежно від конкурентного поля, що відкриває додаткові можливості для визначення стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності на кожному рівні.

В рамках дослідження конкурентного фону проведено діагностику результатів діяльності промислового комплексу України, простежено динаміку сучасного стану легкої промисловості, оцінено конкурентний стан підприємств легкої промисловості, проаналізовано особливості формування конкурентного середовища підприємств легкої промисловості в Україні.

Аналіз конкурентного поля підприємств легкої промисловості базується на систематизації показників та їх моніторингу щодо зміни конкурентної ситуації серед підприємств, що працюють в галузі. Результати систематизації показників та динаміка їх змін за аналізований період представлені в табл. 1.

За результатами діагностики виявлена низька ефективність діяльності підприємств легкої промисловості. На короткострокову і довгострокову платоспроможність останніх впливає здатність отримувати прибуток. Незважаючи на позитивну динаміку доходу від реалізації продукції легкої промисловості, чистий прибуток підприємств галузі залишався від'ємним, засвідчуючи збитки, за виключенням 2011р., в якому зазначений показник склав 171 млн. грн.

За результатами моніторингу конкурентного поля підприємств легкої промисловості з'ясовано, що фінансовий потенціал є пріоритетним рівнем конкурентного поля. Визначальним фактором, який може сприяти фінансовому оздоровленню підприємств легкої промисловості, є впровадження наукоємних технологій, необхідних для виробництва конкурентоздатної продукції.

Важливим етапом управління конкурентним потенціалом є його оцінювання та аналіз динаміки змін показників стану конкурентного потенціалу.

Основні етапи методичних засад оцінювання рівня конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості (*КППЛП*) представлено на рис.3.

Систему показників, що покладені в основу оцінювання рівня конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості, виражено наступною моделлю (1):

$$КППЛП = f\{\Phi П, ВП, КП, УП, МП, ІП, ЕнП, ЕкП\}, \quad (1)$$

$$при КППЛП > 0, \Phi П \rightarrow 1, ВП \rightarrow 1, КП \rightarrow 1, УП \rightarrow 1, МП \rightarrow 1, ІП \rightarrow 1, ЕнП \rightarrow 1, ЕкП \rightarrow 1,$$

де: ФП– рівень фінансового потенціалу¹⁰, ВП–рівень виробничого потенціалу, КП– рівень кадрового потенціалу, УП– рівень управлінського потенціалу, МП– рівень маркетингового потенціалу, ІП– рівень інноваційного потенціалу, ЕнП– рівень енергетичного потенціалу, ЕкП– рівень екологічного потенціалу.

Таблиця 1.

**Результати оцінювання конкурентного поля
підприємств легкої промисловості**

№	Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1.	Фінансовий потенціал							
1.1	Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	-113	- 73,1	- 4,0	- 598,1	- 17,0	- 9,0	171,0
1.2	Рентабельність всієї діяльності, %	- 1,6	- 0,8	0,0	-5,3	-0,2	-0,1	1,2
1.3	Інвестиції в основн. капітал, млн. грн.	493	409	479	440	336	453	520
1.4	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	-72,5	-20,4	65,9	-526,9	78,1	84,3	145,9
1.5	Індекси інвестицій			104,0	76,2	69,0	121,4	
2.	Виробничий потенціал							
2.1	Операційні витрати на одиницю реалізованої продукції, коп./грн.	104,7	101,2	93,9	104,7	95,1	97,4	95,4
2.2	Ступінь зносу основних засобів, %	59,2	60,0	45,7	44,1	47,4	45,3	45,3
2.3	Рентабельність операційної діяльності, %	-0,2	0,2	0,7	-1,6	3,4	2,5	4,0
2.4	Питома вага імпорту давальницької сировини (текстильні матеріали та вироби, шкіряна і хутрова сировина)	27,8	25,5	24,2	23,03	27,1	15,5	15,5
3.	Кадровий потенціал							
3.1	Кількість найманих працівників, тис. осіб	183,3	166,1	147,1	128,8	111,8	108,7	109,8
3.2	Середньомісячна заробітна плата найманих працівників, грн.	482,7	611,07	750,2	980,6	1027,9	1281,8	1443,6
3.3	Продуктивність праці, тис. грн./чол.	30,82	41,12	49,48	64,80	71,07	84,80	96,75
3.4	Використання робочого часу	0,79	0,8	0,83	0,83	0,75	0,81	0,81
4.	Управлінський потенціал							
4.1	Використання окремих методів управління змінами, %	40	40	47	45	45	50	50
4.2	Використання чітко розробленої стратегії, %	32	35	35	36	38	40	40
4.3	Частка підприємств, що впроваджували організаційні інновації, %	2,8	2,8	2,9	2,9	2,6	2,4	2,4
5.	Маркетинговий потенціал							
5.1	Індекси продукції легкої промисловості, %	100,3	98,1	100,4	96,6	97,5	100,4	101,8
5.2	Індекси фізичного обсягу роздрібного товарообороту (одяг та білизна з тканини), % до попереднього року	147	135	126	154	104	146	129
5.3	Індекси цін	105,8	106	106,7	116,7	113,5	111,2	113,2
6.	Інноваційний потенціал							
6.1	Кількість інноваційно активних підприємств, % до загальної кількості	7,0	7,3	10,5	9,7	8,5	8,5	8,5
6.2	Впровадження нових технологічних процесів	54	40	50	47	21	27	27
6.3	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції	72	87	98	101	81	87	87
7.	Енергетичний потенціал							
7.1	Споживання електроенергії, %	0,51	0,51	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
8.	Екологічний потенціал							
8.1	Використано вторинної сировини і відходів виробництва, тис. тон.	13,7	12,4	14,0	15,8	16	17	17,6
8.2	Видалено, знешкоджено та захоронено, тис. тон.	2,7	3,5	3,7	3,9	4,1	4,3	5,4

8.3	Впровадження маловідходних, ресурсозберігаючих, безвідходних технологічних процесів	13	11	14	16	10	10	10
-----	---	----	----	----	----	----	----	----

Розраховано автором за даними Держкомстату України

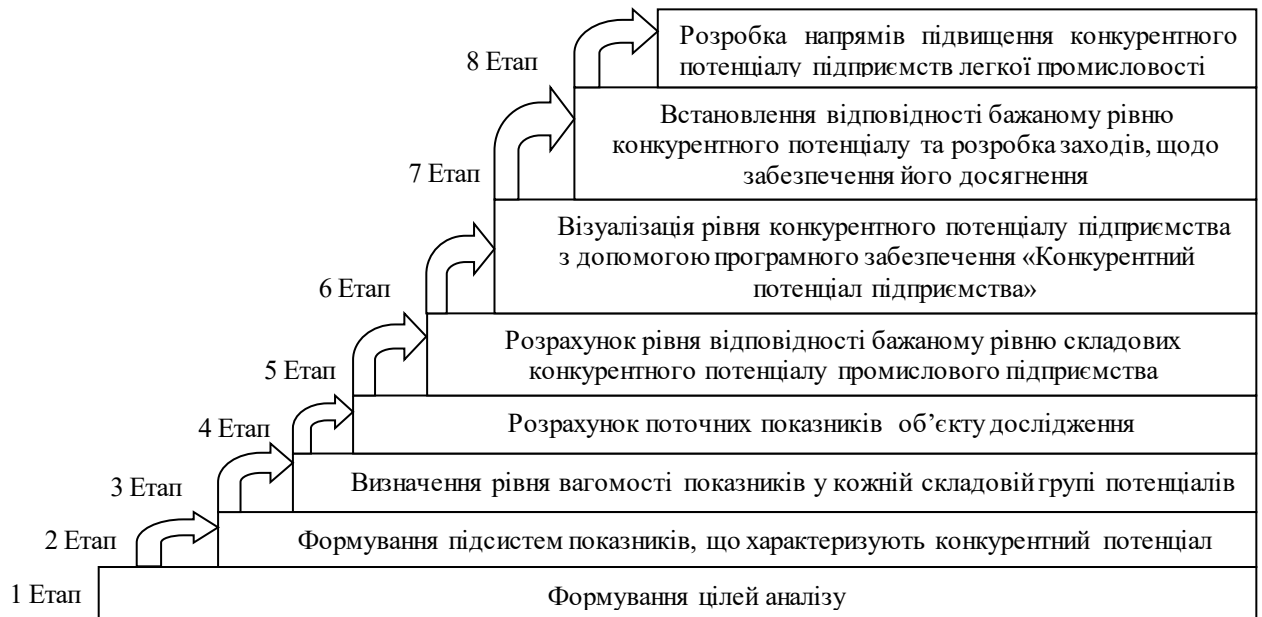

Рис. 3. Структурна схема оцінювання рівня конкурентного потенціалу підприємства легкої промисловості (авторська розробка)

Вибір показників здійснено на основі їх дослідження, що використовуються у фінансовому аналізі, аналізі організаційно-технічного рівня, оцінці енергетичної та екологічної ефективності підприємства, оцінці інноваційно-інвестиційної привабливості та рекомендацій експертів-практиків, що працюють в легкій промисловості. Система показників дозволяє коректно фіксувати стан конкурентного потенціалу та робити аналітичні висновки щодо можливої стратегії поведінки підприємства у зовнішньому середовищі (табл. 2).

Апробаційні розрахунки виконано за даними підприємств легкої промисловості, що відображають практику діяльності різного розміру бізнесу (ДП «Каштан» (м. Київ), ТОВ «Дана-мода» (м. Київ), ПАТ «Володарка» (м. Вінниця), ЗАТ фірма «Арсанія» (м. Коростень). Оцінка конкурентного потенціалу підприємства передбачає приведення різних критеріїв її дослідження до єдиного універсального параметра, а саме інтегрального показника ($K_{кпнт}$). Він представляє собою узагальнюючу оцінку рівня конкурентного потенціалу, що визначається межею бажаності одиничних показників. Під межею бажаності розуміється граничний кількісний вимір відносного значення конкретного одиничного показника конкурентного потенціалу, який визначається за допомогою функції Харрінгтона. Залежно від одержаних значень рівень конкурентного потенціалу рекомендовано оцінювати за шкалою Харрінгтона (0–0,2) – дуже поганий; (0,21–0,37) – незадовільний; (0,37–0,63) – задовільний; (0,63–0,8) – добрий; (0,8–1) – відмінний.

Запропонована методика діагностики рівня конкурентного потенціалу підприємства передбачає регламентацію часу, місця, відповідальної особи та технічних засобів оцінювання.

У третьому розділі «Формувані системи стратегічного управління підприємствами легкої промисловості 12 основі використання конкурентного потенціалу підприємства» обґрунтовано стратегії підприємства на основі рівня конкурентного потенціалу підприємства; вдосконалено науково-методичні підходи щодо інформаційного забезпечення діагностування конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості.

Таблиця 2

Результати розрахунку конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості

Назва потенціалу	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Фінансовий потенціал (ФП)							
ДП «Каштан»	0,92	0,94	0,85	0,84	0,49	0,76	0,73
ПАТ «Володарка»	0,79	0,58	0,71	0,62	0,55	0,64	0,63
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,81	0,61	0,79	0,71	0,68	0,62	0,60
ТОВ «Дана-мода»	0,64	0,50	0,71	0,82	0,70	0,67	0,65
Виробничий потенціал (ВП)							
ДП «Каштан»	0,36	0,66	0,93	0,88	0,82	0,81	0,77
ПАТ «Володарка»	0,71	0,58	0,78	0,80	0,84	0,81	0,84
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,51	0,51	0,66	0,64	0,64	0,65	0,63
ТОВ «Дана-мода»	0,67	0,65	0,74	0,78	0,80	0,81	0,82
Кадровий потенціал (КП)							
ДП «Каштан»	0,57	0,61	0,72	0,95	0,80	0,80	0,71
ПАТ «Володарка»	0,60	0,52	0,64	0,63	0,71	0,81	0,84
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,78	0,63	0,76	0,78	0,81	0,84	0,85
ТОВ «Дана-мода»	0,84	0,67	0,86	0,79	0,76	0,80	0,81
Управлінський потенціал (УП)							
ДП «Каштан»	0,97	0,77	0,96	0,95	0,95	0,95	0,87
ПАТ «Володарка»	0,81	0,62	0,79	0,69	0,71	0,68	0,76
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,87	0,68	0,74	0,79	0,71	0,73	0,78
ТОВ «Дана-мода»	0,81	0,64	0,79	0,80	0,76	0,78	0,77
Маркетинговий потенціал (МП)							
ДП «Каштан»	0,67	0,78	0,65	0,92	0,88	0,74	0,58
ПАТ «Володарка»	0,70	0,60	0,70	0,74	0,72	0,72	0,69
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,54	0,45	0,61	0,63	0,70	0,68	0,75
ТОВ «Дана-мода»	0,57	0,34	0,74	0,52	0,58	0,64	0,70
Інноваційний потенціал (ІП)							
ДП «Каштан»	0,55	0,53	0,44	0,46	0,34	0,34	0,31
ПАТ «Володарка»	0,60	0,56	0,69	0,68	0,51	0,52	0,50
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,64	0,60	0,51	0,42	0,43	0,42	0,51
ТОВ «Дана-мода»	0,37	0,38	0,41	0,45	0,60	0,50	0,40
Енергетичний потенціал (ЕнП)							
ДП «Каштан»	0,43	0,47	0,64	0,48	0,80	0,71	0,68
ПАТ «Володарка»	0,42	0,42	0,44	0,49	0,48	0,48	0,46
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,43	0,46	0,70	0,68	0,51	0,49	0,48
ТОВ «Дана-мода»	0,50	0,59	0,64	0,67	0,68	0,68	0,70
Екологічний потенціал (ЕкП)							
ДП «Каштан»	0,23	0,48	0,46	0,62	0,76	0,79	0,81
ПАТ «Володарка»	0,44	0,49	0,42	0,45	0,55	0,61	0,67
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,41	0,43	0,51	0,52	0,56	0,54	0,56
ТОВ «Дана-мода»	0,31	0,35	0,54	0,42	0,63	0,61	0,64
КШПДП							
ДП «Каштан»	0,55	0,64	0,68	0,73	0,7	0,71	0,66
ПАТ «Володарка»	0,62	0,54	0,63	0,63	0,62	0,65	0,66
ЗАТ фірма «Арсанія»	0,6	0,54	0,65	0,63	0,62	0,61	0,63
ТОВ «Дана-мода»	0,56	0,5	0,66	0,64	0,68	0,68	0,67

* Розраховано автором

Розроблено та запропоновано до щорічного використання інформаційне забезпечення системи стратегічного управління конкурентним потенціалом підприємства легкої промисловості та методичні підходи до обґрунтування ефективності стратегічного набору підприємства.

Професійно сформована стратегія сприяє раціональному використанню ресурсів, що позитивно впливає на ефективність діяльності підприємства в цілому, а отже, створює нові передумови щодо зростання конкурентного потенціалу і впровадження інновацій. Вибір відповідної стратегії розвитку підприємства є ітераційним процесом, який передбачає періодичне діагностування ступеня відповідності конкурентного потенціалу підприємства потребам ринку, які постійно змінюються.

Конкурентний потенціал має складну структуру і характеризуються багатовекторною системою взаємодії окремих його елементів. З метою визначення для підприємства прийнятної стратегії розвитку запропоновано застосування матричного методу, а саме двомірної матриці (рис. 4).

Рекомендовано дотриматись наступних стратегій ЗАТ фірма «Арсанія» – поле 5 (імітаційна стратегія), ДП «Каштан», ПАТ «Володарка», ТОВ «Дана-мода» – поле 2 (стратегія посилення конкурентних переваг за рахунок горизонтальної інтеграції).

Ринкова позиція підприємства	Висока 0,7—1	Поле 1 Стратегія зростання обсягів виробництва за рахунок вертикальної інтеграції			Поле 2 Стратегія посилення конкурентних переваг за рахунок горизонтальної інтеграції	Поле 3 Стратегія лідерства у даному виді бізнесу (стратегія наступу і розвитку продукту або ринкового сегменту)
	Середня 0,3—0,7	Поле 4 Стратегія щодо скорочення витрат та пошук інвестора			Поле 5 Імітаційна стратегія	Поле 6 Стратегія зростання за рахунок впровадження інноваційних технологій або продуктів (стратегія захисту)
	Низька 0—0,33	Поле 7 Стратегія скорочення (згорання бізнесу)			Поле 8 Стратегія «ніші»	Поле 9 Стратегія повноцінної (конгломератної) диверсифікації
		Дуже погано 0—0,2	Незадовільно 0,2—0,37	Задовільно 0,37—0,63	Добре 0,63—0,8	Відмінно 0,8—1
		Слабкий			Сприятливий	Сильний
		Конкурентний потенціал				

Рис. 4. Матриця вибору стратегії розвитку підприємства залежно від рівня конкурентного потенціалу (авторська розробка)

Визначені на цій основі напрями розвитку конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління підприємствами та реалізація сукупності відповідних заходів, сприяли підвищенню рівня конкурентного потенціалу на кожному підприємстві, де апробувалися результати дослідження. Графічна інтерпретація динамічних характеристик конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості та моделювання їх прогнозних значень засвідчує очікуване покращення ситуації (рис. 5).

Прогнозовані результати свідчать, що підвищення рівня конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості в системі стратегічного управління

потребує системного виконання повного ¹⁴ ягу комплексних заходів, спрямованих на його забезпечення.

Це є необхідним з метою запобігання ризикам зниження рівня конкурентного потенціалу під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

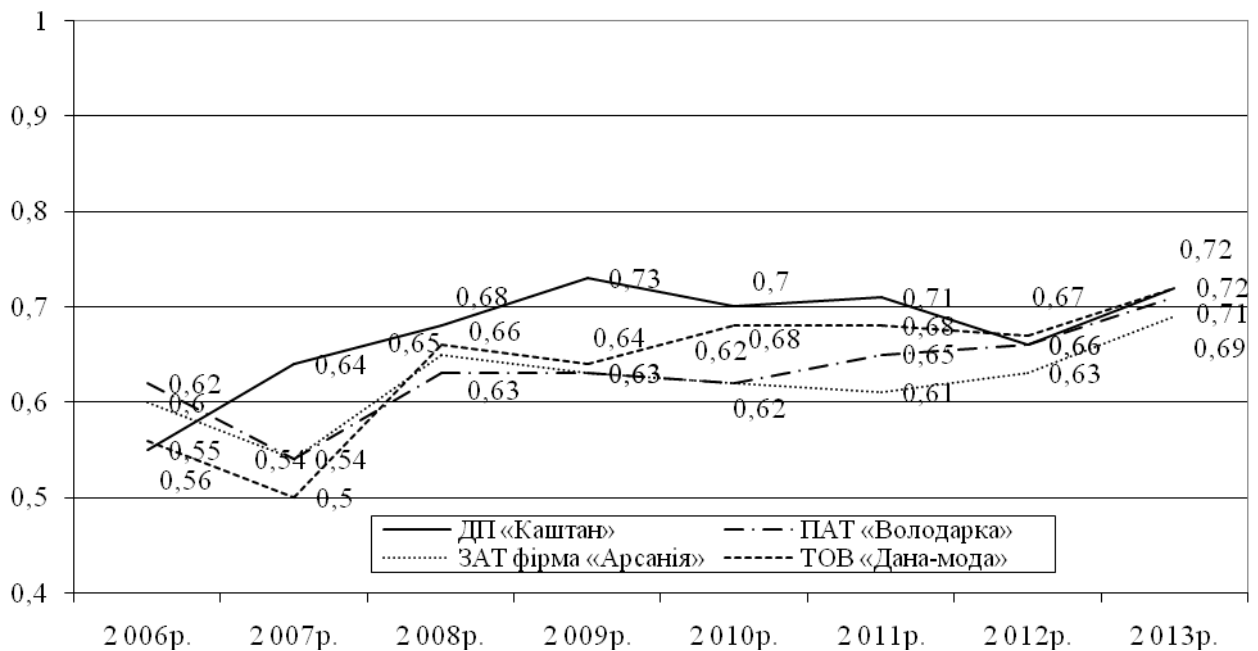

Рис. 5 Динаміка фактичних та прогнозних значень показника конкурентного потенціалу окремих підприємств легкої промисловості за 2006-2013 рр.

Практичне застосування розроблених у дисертаційній роботі теоретичних і методичних положень, прикладних рекомендацій щодо формування конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління підприємствами легкої промисловості сприятиме проведенню комплексної діагностики підсистем підприємства, розробці стратегічного набору, розширить можливості контролю власниками діяльності менеджерів та створить базу для підвищення стимулюючих впливів на діяльність персоналу підприємств легкої промисловості на всіх рівнях.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано наукові підходи та практичні розробки, що стосуються забезпечення ефективності стратегічного управління підприємствами легкої промисловості на основі формування конкурентного потенціалу підприємства. Дослідження теоретичних і практичних проблем формування конкурентного потенціалу промислових підприємств спирається на методологічний апарат економічної теорії з використанням діалектичного методу і синергетичного підходу. Це відтворено у поглибленні понятійного апарату, положеннях трансформації конкурентного потенціалу в управлінні життєвим циклом підприємства, при побудові системи стратегічного управління, підвищення ефективності стратегічного набору підприємства та розробці методики оцінки рівня конкурентного потенціалу промислового підприємства. Результати дослідження

дали змогу зробити висновки концептуалізаційно-теоретичного та науково-практичного спрямування, основними з яких є:

1. Доведено необхідність формування конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління підприємствами легкої промисловості для досягнення високої конкурентоздатності та забезпечення сталого економічного зростання, а також вирішення проблеми забезпечення ефективності стратегічного управління підприємствами легкої промисловості.

2. Дослідження еволюції розвитку категорії «потенціал» в економічному аспекті: «економічний потенціал», «підприємницький потенціал», «потенціал змін», «стратегічний потенціал», «конкурентний потенціал» дозволило запропонувати усвідомлювати конкурентний потенціал підприємства, як систему взаємоузгоджених ресурсів, можливостей та ключових компетенцій, функціонування якої базується на ефективній реалізації стратегічних змін, досягнення стратегічних цілей з метою формування конкурентного стану (статусу), створення та підтримки конкурентних переваг підприємства на ринку.

3. Системне дослідження конкурентного потенціалу вимагає ієрархічного дослідження конкурентного середовища промислового підприємства з позиції поділу на два рівня: конкурентного фону й конкурентного поля. Таке структурування конкурентного середовища підприємств легкої промисловості дозволило дати більш точну характеристику складу елементів цієї складної категорії та виявити їх взаємозв'язки. Це дозволило обґрунтувати ефективність підходів до оцінки позиції підприємства залежно від конкурентного поля, що відкриває додаткові можливості для визначення стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності на кожному рівні. Таке структурування тим важливіше, чим складніше конкурентне поле та взаємозв'язки між суб'єктами конкуренції.

4. Розроблено структурну схему методики оцінки рівня конкурентного потенціалу промислового підприємства. Конкурентний потенціал підприємств легкої промисловості запропоновано діагностувати за восьми найбільш вагомими складовими: фінансова, виробнича, кадрова, управлінська, маркетингова, інноваційна, енергетична та екологічна; використання двох останніх складових в розрахунках вперше запропоновано автором.

5. Аналіз рівня конкурентного потенціалу вітчизняних підприємств легкої промисловості (ДП «Каштан», ПАТ «Володарка», ЗАТ фірма «Арсанія», ТОВ «Дана-мода») дозволив виявити проблеми, з якими стикаються підприємства галузі загалом з метою впровадження пропозицій щодо вибору інструментарію стратегічного управління на підприємствах легкої промисловості.

6. За результатами дослідження, опрацювання шляхів мобілізації резервів для активізації діяльності та з урахуванням сукупних можливостей підприємств легкої промисловості запропоновано авторське програмне забезпечення оцінювання рівня конкурентного потенціалу підприємств галузі.

7. Вироблено рекомендації щодо використання стратегій поведінки підприємства залежно від життєвого циклу. Розроблено дворівневу матрицю вибору стратегії розвитку підприємства в залежності від рівня конкурентного потенціалу та ринкової позиції підприємства.

8. Доведено ефективність проведення порівняльного аналізу основних

показників ефективності стратегічного набору підприємства. Запропоновано використання алгоритму обґрунтування стратегічного набору на основі точки беззбитковості, що допомагає визначити фінансову стійкість підприємства за умов можливих змін стратегій поведінки підприємства на ринку.

Прогнозовані результати свідчать про необхідність системного виконання повного обсягу комплексних заходів в системі стратегічного управління конкурентним потенціалом підприємства з метою запобігання ризикам зниження рівня конкурентного потенціалу під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Гончаренко І.М. Забезпечення енергоефективності підприємств легкої промисловості/І.М. Гончаренко//Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – Вип. №3(59). – Київ: КНУТД, 2011. – С.78 – 83.
2. Гончаренко І.М. Конкурентний потенціал підприємства: сутність та модель розвитку / І.М. Гончаренко // Збірник наукових праць Черкаського технологічного університету. Серія: Економічні науки. – В.32. – Черкаси: ЧДТУ, 2012. – Ч І. – С.148–152.
3. Гончаренко І.М. Аналіз конкурентного середовища підприємств легкої промисловості / І.М. Гончаренко //Збірник наукових праць Луцького національного технологічного університету. Серія: Економіка та менеджмент. – Вип.9(34). – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – Частина II. – С.121 – 128.
4. Гончаренко І.М. Діагностика фінансового стану підприємств легкої промисловості як складової фінансового та конкурентного потенціалу / І.М. Гончаренко // Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. Серія: Економічний аналіз. – Вип.12. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – Частина III. – С.80 – 84.
5. Гончаренко І.М. Класифікація видових проявів конкурентного потенціалу/ І.М.Гончаренко // Економіка. Фінанси. Право. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал: Проблемні питання, коментарі, поради. – Вип. №5/1-2013. – Київ: під ред.Присяжнюка В.К. (голов.ред.), 2013. – С.45 – 48.
6. Гончаренко І.М. Методичні засади оцінки конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості / І.М. Гончаренко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – Вип. №3. Хмельницький: ХНУ, 2013. – Том 2. – С.208 – 215.
7. Гончаренко И.Н., Гайдей А.А. Конкурентный потенциал предприятий легкой промышленности Украины. Анализ отрасли / И.Н.Гончаренко, А.А.Гайдей // РФ, Известия вузов. Технология легкой промышленности. – Вып.№1. – С.-Петербург: СПбУТД, 2013. – С.88 – 91. (*Особистий внесок: дослідження рівня конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості України*).

У виданнях іноземних держав та інших виданнях апробаційного характеру:

8. I. Goncharenko. Competitive potential in the management of enterprise's life cycle / I. Goncharenko, O.Shevchenko // Moral potencial of the society: reproduction preservation and intensification issues: research articles, B&M Publishing. – San

Francisco, California, USA. – 2013. – ¹⁷ 1 – 193. (*Contribution: a study of the competitive potential of enterprise, depending on the life cycle of the company*).

9. Оцінка стратегічних позицій суб'єктів господарювання як засіб визначення нових організаційних конкурентних переваг/В.С.Кудлай, І.М.Гончаренко// Collection of papers. Problems of Business and Education Development in West and East European Countries. 2nd International workshop, 22-24.04.2012. – Budapest – Kyiv, 2012. – P.247 – 256. (*Особистий внесок: дослідження конкурентних переваг підприємств*).

10. Гончаренко І.М. Розвиток конкурентного потенціалу вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг / І.М.Гончаренко // Вісник КНУТД. – Київ: КНУТД, 2012. – Вип. №4(66). – С. 337 – 342.

11. Гончаренко І.М. Організаційні структури управління університетом інноваційної епохи / І.М. Гончаренко, В.С. Кудлай, Р.М. Янковой // Вісник КНУТД:Ефективність організаційного механізму розвитку вищої освіти України. – Київ: КНУТД, 2011. – Вип.№5 (61) – С.355 – 359.

12. Гончаренко І.М. Сировинна характеристика легкої промисловості України / І.М. Гончаренко, С.Ю.Савін// Матеріали міжнародного наук.-практ. семінару: Сучасні проблеми управління підприємствами в умовах глобалізації та інтернаціоналізації. – Херсон-Прага, 2011. – С. 33 – 37. (*Особистий внесок: аналіз сировинної характеристики вітчизняної легкої промисловості*)

13. Гончаренко І.М. Модель розвитку поняття «Конкурентний потенціал підприємства»/ І.М.Гончаренко// Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції (заочної): Теорія і практика сучасної економіки. – Черкаси: ЧДТУ, 2012. – С.53 – 55.

14. Гончаренко І.М. Формування конкурентного потенціалу підприємства при застосуванні концепцій життєвого циклу/І.М.Гончаренко//Збірн. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції: Економічний розвиток: теорія, методологія, практика.– Будапешт-Валенсія-Київ, 2013. – С. 267 – 269.

15. Гончаренко І.М. Аналіз конкурентного фону підприємств легкої промисловості в контексті інноваційного розвитку національної та світової економіки/ І.М.Гончаренко // Матеріали VIII Міжнародної науково- практичної конференції: Дослідження та оптимізація економічних процесів (Оптимум-2012). – Харків: ХТУ, 2012. – С.116 – 119.

16. Гончаренко І.М. Конкурентне поле та конкурентний фон як складові конкурентного потенціалу/І.М. Гончаренко // Збірник тез доповідей XII Всеукраїнської наук.-практ. конференції молодих учених та студентів: Наукові розробки молоді на сучасному етапі. – Київ: КНУТД,2013 р. – Том III. – С.262.

17. Гончаренко І.М. Видові прояви конкурентного потенціалу підприємства/ І.М.Гончаренко//Зб.матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: Перспект. питання економіки та управління.– Д: Герда,2013.– С.79– 81.

18. Гончаренко І.М. Оцінка виробничого потенціалу як складової конкурентного потенціалу підприємства/ І.М.Гончаренко // Матеріали Міжнародної наук.-практ.конференції: Формування та використання виробничого потенціалу економіки країн СНД та ЄС. – Д.:Національний гірничий університет, 2013. – С.18 – 19.

19. Гончаренко І.М. Аналіз конкурентного стану підприємств легкої промисловості/ І.М.Гончаренко // Збірник матеріалів Міжнародної науково-

практичної інтернет-конференції: Пер¹⁸ гиви розвитку України в умовах глобальної кризи. – Дніпропетровськ: Герда, 2013. – С. 75 – 77.

20. Гончаренко І.М. Стратегічне забезпечення енергоефективності функціонування підприємств легкої промисловості / І.М. Гончаренко// Збірник тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ.конференції: Управлінські інновації:теорія та практика. – Тернопіль:ТНЕУ, 2011. – С.103 – 105.

21. Гончаренко І.М. Формування конкурентного потенціалу на підприємствах/І.А.Ігнат'єва, І.М.Гончаренко// Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів: Наукові розробки молоді на сучасному етапі. – Київ:КНУТД, 2012. – С.174 – 175.

АНОТАЦІЯ

Гончаренко І. М. Конкурентний потенціал в системі стратегічного управління підприємствами легкої промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами. – Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, 2014.

Дисертацію присвячено розробці теоретичних і методичних положень, прикладних рекомендацій щодо формування конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління підприємствами легкої промисловості, спрямованого на підвищення ефективності господарської діяльності та конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості.

У роботі узагальнено категоріальну сутність, зміст, склад та структуру конкурентного потенціалу підприємств на основі використання системного та інтегрованого підходу до менеджменту; проведено аналіз системи стратегічного управління підприємством та визначено роль впливу конкурентного потенціалу на ефективність діяльності промислового підприємства. Розкрито та удосконалено підходи до комплексної оцінки конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості. Визначено переваги та недоліки існуючих методик, систематизовано чинники забезпечення конкурентного потенціалу. Досліджено особливості зміни структури конкурентного потенціалу підприємств легкої промисловості та проаналізовано особливості формування конкурентного середовища підприємств легкої промисловості України.

Визначено основні проблеми забезпечення конкурентного потенціалу в системі стратегічного управління підприємствами легкої промисловості, сформовано систему показників, що дозволяє комплексно оцінити рівень конкурентного потенціалу підприємств, з'ясувати причини можливих невідповідностей бажаному рівню та вжити відповідні заходи, спрямовані на їх усунення.

Ключові слова: конкуренція, зовнішнє середовище, потенціал, конкурентний потенціал, система стратегічного управління, життєвий цикл, система діагностики, механізм забезпечення підвищення конкурентного потенціалу.

АННОТАЦИЯ

Гончаренко И. М. Конкурентный потенциал в системе стратегического

управления предприятиями легкой пром¹⁹ ленности. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями. – Киевский национальный университет технологий и дизайна, г. Киев, 2014.

Диссертация посвящена разработке теоретических и методических положений, прикладных рекомендаций по формированию конкурентного потенциала в системе стратегического управления предприятиями легкой промышленности, направленного на повышение эффективности хозяйственной деятельности и конкурентоспособности предприятий легкой промышленности.

В работе обобщены категориальная сущность, содержание, состав и структура конкурентного потенциала предприятий на основе использования системного и интегрированного подхода к менеджменту; проведен анализ системы стратегического управления предприятием и определена роль влияния конкурентного потенциала на эффективность деятельности промышленного предприятия.

Исследованы вопросы трансформации конкурентного потенциала в управлении жизненным циклом предприятия. Проанализированы существующие модели и этапы жизненного цикла, что позволило учесть соответствующие особенности при формировании конкурентного потенциала организации. Структурированы факторы, влияющие на уровень конкурентного потенциала предприятия на внешнем уровне: макроэкономические, региональные, отраслевые, рыночные; на внутреннем уровне факторы: предприятия, структурного подразделения, работника.

Раскрыты основные этапы формирования конкурентного потенциала в системе стратегического управления предприятием, что усиливает взаимосвязь и синергетический эффект структурных элементов потенциала.

Раскрыто и усовершенствовано подходы к комплексной оценке конкурентного потенциала предприятий легкой промышленности.

Определены преимущества и недостатки существующих методик оценки конкурентного потенциала предприятий, систематизированы факторы обеспечения конкурентного потенциала. Исследованы особенности изменения структуры конкурентного потенциала предприятий легкой промышленности и проанализированы особенности формирования конкурентной среды предприятий легкой промышленности Украины. Определены основные проблемы обеспечения конкурентного потенциала в системе стратегического управления предприятиями легкой промышленности. Сформирована система показателей, которая позволяет комплексно оценить уровень конкурентного потенциала предприятий, определить причины возможных несоответствий желаемому уровню и принять соответствующие меры, направленные на их устранение.

Обоснованы стратегии предприятия, в зависимости от уровня конкурентного потенциала организации. Усовершенствованы научно-методические подходы информационного обеспечения диагностики конкурентного потенциала предприятий легкой промышленности, практическое использование которых повысит эффективность стратегического набора предприятия. Предложено использование матричного подхода при обосновании стратегического набора предприятия.

Представлена графическая интерпретация динамических характеристик конкурентного потенциала предприятий легкой промышленности и предложено моделирование их прогнозных значений.

Ключевые слова: конкуренция, внешняя среда, потенциал, конкурентный

потенциал, система стратегического ²⁰ вления, жизненный цикл, система диагностики, механизм обеспечения повышения конкурентного потенциала.

SUMMARY

I. Goncharenko. Competitive potential in the strategic management of enterprises of light industry. - Manuscript.

Dissertation for Candidate of Economic Sciences academic degree in specialty 08.00.04.– Economics and Management of Enterprises – Kyiv National University of Technologies and Design, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2014.

The dissertation is devoted to development of theoretical and methodological guidelines, applied recommendations, related to competitive potential formation in strategic management system of enterprises of light industry, aimed to increase efficiency of economic activity and competitive potential of enterprises of light industry.

The categorical essence, content, compound and structure of enterprises' competitive potential based on system and integrated approach to management were summarized in the work; the analysis of strategic management system of enterprise was performed and the role of competitive potential's impact on industrial enterprise's operating efficiency was determined. The approaches to the comprehensive assessment of competitive potential of enterprises of light industry were discovered and improved. The advantages and disadvantages of the existing methods were defined; factors of competitive potential were systematized. The peculiarities of structure change of competitive potential of enterprises of light industry were investigated and the specifics of competitive environment formation of Ukrainian enterprises of light industry were analyzed.

The key problems of competitive potential in strategic management system of enterprises of light industry were defined, the system of indicators was formed, allowing to estimate comprehensively the level of enterprises' competitive potential, as well as to clarify the reasons of possible discrepancies with the required level and assume respective measures aimed to remove them.

Key words: business competition, external environment, potential, competitive potential, strategic management system, life cycle, diagnostic system, facilitating mechanism of competitive potential increase.